



OSHQOZON-ICHAK TIZIMI KASALLIKLARI: ETIOLOGIYASI, KLINIK XUSUSIYATLARI, DIAGNOSTIKASI VA PROFILAKTİKASINING ZAMONAVIY JIHATLARI

Usmonova Nigoraxon Isroilovna

Farg'ona shahar Abu Ali Ibn Sino nomidagi

Jamoat salomatligi texnikumi

Anatomiya, fiziologiya va patologiya fani o'qituvchisi

Annotatsiya

Oshqozon-ichak tizimi kasalliklari dunyo aholisining salomatligiga jiddiy ta'sir ko'rsatuvchi keng tarqalgan patologiyalar qatoriga kiradi. Ushbu maqolada oshqozon-ichak tizimi kasalliklarining asosiy turlari, ularning kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, diagnostika usullari hamda profilaktika choralarining zamonaviy yondashuvlari yoritilgan. Shuningdek, kasalliklarning oldini olishda sog'lom turmush tarzining ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: oshqozon-ichak tizimi, gastrit, yara kasalligi, enterit, kolit, gastroenterologiya, profilaktika, diagnostika.

DISEASES OF THE GASTROINTESTINAL SYSTEM: ETIOLOGY, CLINICAL FEATURES, MODERN ASPECTS OF DIAGNOSIS AND PROPHYLAXIS

Annotation

Diseases of the gastrointestinal system are among the most common pathologies that seriously affect the health of the world's population. This article covers the main types of diseases of the gastrointestinal system, their causes, clinical



symptoms, diagnostic methods and modern approaches to preventive measures. The importance of a healthy lifestyle in the prevention of diseases is also analyzed.

Keywords: gastrointestinal system, gastritis, ulcer disease, enteritis, colitis, gastroenterology, prevention, diagnostics.

Kirish

Oshqozon-ichak tizimi inson organizmida oziq moddalarni hazm qilish, ularning so‘rilishini ta‘minlash hamda metabolik jarayonlarni boshqarishda muhim o‘rin tutadi. Mazkur tizim faoliyatining buzilishi organizmning barcha a‘zo va tizimlariga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. So‘nggi yillarda noto‘g‘ri ovqatlanish, stress, ekologik omillar va kamharakat turmush tarzi tufayli gastroenterologik kasalliklarning uchrash darajasi sezilarli darajada oshib bormoqda.

Oshqozon-ichak tizimi kasalliklari haqida umumiy tushuncha Oshqozon-ichak tizimi kasalliklari oshqozon, ingichka ichak, yo‘g‘on ichak va hazm tizimining boshqa organlarida rivojlanadigan patologik holatlar majmuasidir. Ushbu kasalliklar yallig‘lanish, infeksiyon, funksional yoki degenerativ xarakterga ega bo‘lishi mumkin.

Eng ko‘p uchraydigan kasalliklar quyidagilar hisoblanadi:

- Gastrit;
- Oshqozon va o‘n ikki barmoqli ichak yara kasalligi;
- Gastroezofageal reflyuks kasalligi;
- Enterit;
- Kolit;
- Irritabl ichak sindromi;
- Kron kasalligi;
- Yarali kolit;
- Ichak infeksiyalari.



Etologiyasi va xavf omillari

Kasalliklarning rivojlanishida bir qator omillar muhim rol o'ynaydi:

Noto'g'ri ovqatlanish

Yog'li, qovurilgan, achchiq va tez tayyorlanadigan mahsulotlarni muntazam iste'mol qilish oshqozon va ichak shilliq qavatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Infeksion omillar

Bakteriyalar, viruslar va parazitlar oshqozon-ichak kasalliklarining rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin.

Stress va psixoemotsional zo'riqish

Uzoq davom etuvchi stress oshqozon shirasi sekretsiasining buzilishiga va funksional kasalliklarning rivojlanishiga olib keladi.

Zararli odatlar

Chekish va alkogol iste'moli shilliq qavatning himoya mexanizmlarini susaytiradi.

Irsiy omillar

Ba'zi gastroenterologik kasalliklarning rivojlanishida genetik moyillik muhim ahamiyatga ega.

Klinik belgilari

Oshqozon-ichak kasalliklarining asosiy simptomlari quyidagilardan iborat:

- Qorin sohasida og'riq;
- Ko'ngil aynishi va qusish;
- Jig'ildon qaynashi;
- Ishtahaning pasayishi;
- Qorin dam bo'lishi;
- Ich ketishi yoki qabziyat;



- Tana vaznining kamayishi;
- Umumiy holsizlik.

Kasallik turi va ogʻirligiga qarab klinik belgilar turlicha namoyon boʻladi.

Diagnostika usullari

Kasalliklarni aniqlashda zamonaviy diagnostika usullaridan foydalaniladi:

- Anamnez yigʻish;
- Fizikal tekshiruv;
- Laborator tahlillar;
- Endoskopik tekshiruvlar;
- Ultrasonografiya;
- Kompyuter tomografiyasi;
- Biopsiya va gistologik tekshiruvlar.

Toʻgʻri tashxis qoʻyish samarali davolashning asosiy omili hisoblanadi.

Davolash tamoyillari

Davolash kasallikning turi va bosqichiga bogʻliq holda olib boriladi.

Asosiy yoʻnalishlar:

- Parhez terapiyasi;
- Medikamentoz davolash;
- Antibakterial terapiya;



- Probiyotiklar qo'llash;
- Simptomatik davolash;
- Zarur hollarda jarrohlik amaliyoti.

Davolash jarayonida bemorning ovqatlanish tartibiga qat'iy rioya qilishi muhim ahamiyatga ega.

Profilaktika

Oshqozon-ichak kasalliklarining oldini olish quyidagi choralarni o'z ichiga oladi:

- Sog'lom va muvozanatli ovqatlanish;
- Sanitariya-gigiyena qoidalariga rioya qilish;
- Zararli odatlardan voz kechish;
- Faol turmush tarzini olib borish;
- Stressni nazorat qilish;
- Profilaktik tibbiy ko'riklardan muntazam o'tish.

Xulosa

Oshqozon-ichak tizimi kasalliklari zamonaviy tibbiyotning dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Ushbu kasalliklarning rivojlanishida ovqatlanish madaniyati, turmush tarzi va infeksiya omillar muhim ahamiyat kasb etadi. Kasalliklarni erta aniqlash, samarali davolash va profilaktik tadbirlarni amalga oshirish orqali aholi salomatligini mustahkamlash mumkin. Gastroenterologik kasalliklarning oldini olishda sog'lom turmush tarzi va tibbiy madaniyatni oshirish muhim omil hisoblanadi.



Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yuldashev B.T. Gastroenterologiya asoslari. Toshkent, 2022.
2. Sleisenger and Fordtran's Gastrointestinal and Liver Disease. Philadelphia, 2024.
3. Kumar V., Abbas A.K., Aster J.C. Robbins Basic Pathology. Elsevier, 2023.
4. Feldman M. Gastrointestinal and Liver Disease. Saunders, 2023.
5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi gastroenterologiya bo'yicha klinik tavsiyalari, 2024.